

Leergierige twijfel

Eergisteren zag ik minister Kuipers en een Leidse kinderarts bij Nieuwsuur een toelichting geven op het kabinetsbesluit om euthanasie ook bij kinderen tussen 1 en 12 jaar mogelijk te maken. Wat mij trof was hoe ze het gesprek voerden: weloverwogen, bedachtzaam en met heldere taal. Dat zie je helaas steeds minder, zeker in de media van tegenwoordig.

Persoonlijk kan ik het erg waarderen wanneer mensen in een gesprek er blijk van geven dat ze door het bevragen van de ander maar ook van zichzelf tot stappen of besluiten in het leven zijn gekomen en dat die stap of besluit zelf weer aanleiding was of is om verder te kijken en te onderzoeken. Dan stroomt het leven.

Het stellen van vragen is een essentieel aspect van ons vermogen om tot een dieper inzicht te komen. In Zen wordt soms gezegd: kleine twijfel, kleine verlichting – grote twijfel, grote verlichting. Daar moet bij opgemerkt worden dat twijfel twee tegengestelde kwaliteiten kan hebben: het kan een cynische twijfel zijn en dan zit er een terugtrekkende beweging in, of het kan een respectvolle en leergierige twijfel zijn en dan zit er een voortgaande en verdiepende beweging in. En het is die laatste die er toe doet.

Ook in onze beoefening en in de meditatie is een leergierige twijfel van belang. Het is het stellen van vragen over de Dharma en het stellen van vragen aan onszelf in de meditatie die een verdieping teweeg brengen in ons begrip van wie we ten diepste zijn en van de wereld waarin we leven. En dit bevragen van de ander en van onszelf is een proces dat nooit een eindconclusie bereikt. We leren van, maar houden niet vast aan wat we lezen, aan wat anderen zeggen of wat we zelf aan meningen vormen want elke conclusie begrenst uiteindelijk de geest, die van nature open en onbegrensd is. Er is altijd een verdere vraag te stellen, een nog dieper onderzoek. Voor Zenmeester Dōgen was de vraag 'Wat is dit?' uiteindelijk synoniem met de diepste waarheid, met de werkelijkheid van wat is.

Het vraagt oefening om de juiste vragen te stellen, naar de ander maar ook naar onszelf. En het vraagt oefening om goed te luisteren. Beide ondersteunen en verdiepen elkaar. De een kan niet zonder de ander. Na verloop van tijd wordt leergierige twijfel een levenshouding waarmee we niet alleen onszelf als individu blijven ontplooiën, maar waarmee we ook de verbinding met de ander steeds minder snel zullen verliezen. Met een respectvolle leergierige twijfel kunnen we samen de uitdagingen aangaan die het samenleven ons brengt.

Dus zit met die twijfel, met de vraag, als je wilt, 'Wat is dit?'. Onderzoek, ga steeds dieper in jezelf en in wat je waarneemt.

* * * * *

*Eerw. Baldwin Schreurs
Zondag 16 april 2023*